

82. Torstaina 17 päivänä kesäkuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi peruskoululain 8 ja 85 §:n, lukiolain, iltalukiolain 16 §:n ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta 1948

Hallituksen esitys n:o 82
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7

2) Ehdotukset laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1949

Hallituksen esitys n:o 81
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8

3) Ehdotukset laeiksi työnantajan työtömyysvakuutusmaksusta vuonna 1993 sekä laeiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun korottamisesta vuonna 1993 1951

Hallituksen esitys n:o 86
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15

4) Ehdotus laeiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 361/1992 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen käsittely:

S. 5) Ehdotukset laeiksi alioikeusuudistuksen siirtymäsäännöksistä sekä eräiksi muiksi alioikeusuudistuksen voimaansa-
noon liittyviksi laeiksi 1953

Hallituksen esitys n:o 79
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

6) Ehdotus laeiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta 1954

Hallituksen esitys n:o 83
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13

Esitellään:

7) Hallituksen esitys n:o 88 arvonlisäverolaiksi 1969

8) Hallituksen esitys n:o 89 laeiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho E., Haavisto, Hacklin, Hautala, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jouppila, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Korkea-osa, Kuuskoski, Laakkonen, Lindroos, Luttinen, Moilanen, Nordman, Norrback, Paloheimo, Pekkarinen, Pietikäinen S., Pokka, Puisto, Pura, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rusa-

nen, Salolainen, Savela, Savolainen, Uosukainen ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Huuhtanen, Kanerva, Isohookana-Asunmaa, Pekkarinen, Norrback, Aho E., Pietikäinen S., Viinanen, Kankaanniemi, Pokka, Puisto, Uosukainen, Salolainen, Nordman, Rehn O. ja Rauramo.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Savolainen, virkatehtävien vuoksi ed. Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Lindroos, Paloheimo, Rauramo, O. Rehn, Riihijärvi ja Savela sekä tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi edustajat Karhunen ja Laakkonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi peruskoululain 8 ja 85 §:n, lukiolain, iltalukiolain 16 §:n ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 82
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7. Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. A. Ojala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseen mukaiset lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sivistysvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. A. Ojalan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 73 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41. (Ään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sivistysvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

8 §

Keskustelu:

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 8 § hyväksytään vastalauseen mukaisena seuraavasti:

"Koulupiirien rajat ja koulujen paikat määrätään piirijaossa.

Oppilaan kuljetusta ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisesti järjestettynä, jos ala-asteen oppilaan päivittäiseen koulumatkaan odotuksiin käytettävä aika muodostuu kahta tuntia pitemmäksi."

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. A. Ojalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. A. Ojala ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. A. Ojalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 74 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

85 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimi-ke hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

21 § hyväksytään keskustelutta.

26 e §

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan vastalauseen mukaisesti, että pykälä poistettaisiin.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. A. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Tykkyläisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

52 §

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mikä sillä on sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. A. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Tykkyläisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 36. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

57 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

kolmannen lakiehdotuksen 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 8 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Nepalin pääministerin vierailu

Puhemies: Arvoiset kansanedustajat! Ilmoitan, että Nepalin pääministeri Giriya Prasad Koirala seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun pääministeri Koiralan tervetulleeksi eduskuntaan.

2) Ehdotukset laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 81

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8. Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Laine ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sivistysvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Laineen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 5)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sisivstysvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6, 7 ja 7 a § hyväksytään keskustelutta.

8 §

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi sen sisällön, mikä vastalauseessa on esitetty.

Ed. A s t a l a : Herra puhemies! Kannatan ed. Laakson tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laakso ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laakson ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 §

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi sen sisällön, mikä vastalauseessa on esitetty.

Ed. A s t a l a : Herra puhemies! Kannatan ed. Laakson tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laakso ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laakson ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14 §

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi sen sisällön, mikä vastalauseessa on esitetty.

Ed. A s t a l a : Herra puhemies! Kannatan ed. Laakson ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laakso ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laakson ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 84 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 39. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15, 16, 18, 19, 22, 39, 40, 48 ja 55 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että viimeisessä äänestyksessä erehdyksessä painoin ed. Hautalan painiketta.

P u h e m i e s : Merkitään.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
viidennen lakiehdotuksen 17 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kuudennen lakiehdotuksen 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
seitsemännen lakiehdotuksen 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
kahdeksannen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1993 sekä laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun korottamisesta vuonna 1993

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 86
Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 15.

Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §

Keskustelu:

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen 1 § kuuluisi seuraavasti: "Työttömyysvakuutusmaksu on 6,0 prosenttia työnantajan suorittamien työpalkkojen määrästä vuonna 1993, kuitenkin siten, että jos työnantajan suorittamien työpalkkojen yhteen laskettu määrä ei ylitä 2 miljoonaa markkaa vuonna 1993, on työttömyysvakuutusmaksu 3,75 prosenttia työnantajan suorittamien työpalkkojen määrästä."

Toivon, että ehdotus saisi kannatusta. Tämä olisi pieni kädenojennus maamme pienyrityksiä kohtaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkipään ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Mäkipää ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Mäkipään ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 361/1992 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa on ed. Aittoniemi ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että asiasta pyydetäisiin uusi lausunto perustuslakivaliokunnalta. Kun uuden lausunnon pyytäminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron tästä ehdotuksesta.

Keskustelu uuden lausunnon pyytämisestä perustuslakivaliokunnalta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että asiasta pyydetäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 5 momentissa tarkoitettu uusi lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Työjärjestyksen 42 §:n mukaan on uuden lausunnon pyytämisestä ensin tehtävä päätös.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on eduskunta päättänyt pyytää asiassa uuden lausunnon perustuslakivaliokunnalta.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 8 ei-ääntä; poissa 36. (Ään. 10)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Eilen oli kovin vähänlaisesti väkeä, kun tästä asiasta keskusteltiin. Haluan vielä sen perustaksi, mitä olen esittänyt, lukea perustuslakivaliokunnan mietinnöstä perustelujen osalta seuraavaa:

"Valiokunnan käsityksen mukaan nykymuotoisia suullisia kyselytunteja tulisi jatkossakin järjestää. Riittävää olisi, että niitä pidettäisiin kysymysten määrästä riippuen yhdestä kahteen kertaan kuukaudessa. Menettelytapojen osalta olisi tarkoituksenmukaista seurata niitä suunta-
viivoja, jotka nykyisin on yksityiskohtaisesti säännelty valtiopäiväjärjestyksessä ja eduskunnan työjärjestyksessä. Olisi lisäksi etsittävä teknisiä menettelyjä, jotka edistävät vastaamisen nopeutta."

Herra puhemies! Asianomainen pykälä: "Puhemiesneuvosto voi päättää, että täysistunnossa käydään keskustelu, jossa edustajilla on oikeus tehdä suullisesti lyhyitä kysymyksiä valtioneuvoston jäsenille. Keskustelussa voidaan puheenvuorojen myöntämisessä ja käyttämisessä poiketa siitä, mitä 57 ja 59 §:ssä säädetään. Eduskunta ei tee päätöstä keskustelussa käsitellyistä asioista."

Perustelut ja pykälä ovat siis täysin ristiriidassa. 37 a § ei myöskään mahdollista nykyisiä suullisia kyselytunteja yhtä tai kahta kertaa kuukaudessa nykyisillä perusteilla. Tämä on täysin ristiriidassa, ja sen vuoksi halusin tämän esille tuoda. Mutta eduskuntahan on puhunut suuressa viisaudessaan, ja asia on selvä.

Edustajat Huuhtanen, Kanerva ja Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perustuslakivaliokunta lausuu aika paljon muutakin eli suosittaa myös puhemiesneuvostoa kehittämään välittömän avoimen keskustelumudon, nimenomaan suullisen keskustelumudon, tässä salissa. Se olisi enemmän nykyaikaa kuin nykyinen kyselymenettely. Tuo lukemanne säännös on juuri sen takia väljä, että puhemiesneuvosto kehittäisi sellaisia keskustelumuotoja, jotka paremmin palvelisivat niitä vaatimuksia, joita tällä hetkellä parlamentille asetetaan. Toki siihen mahtuu nykymuotoinen suullinen kysymyskin.

Ed. Pekkarinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. Laukkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemen lukemistahto on hyvin valikoiva. Kyllä täällä hyvin selkeästi perustuslakivaliokunnan tahto ilmaistaan, kun 37 a §:ssä, johon itse viittasitte, sanotaan selvästi, että valiokunnan ehdotus merkitsee suullisen kysymysinstituution säilyttämistä.

Lähtökohta on se, että kirjallinen kysymyskäytäntö säilyy, suullinen kysymysinstituutio säilyy, joskin varmasti määrältään vähäisempänä kuin nykyisin, koska se on juuri sitä kyselyjärjestelmää, josta, ed. Aittoniemi, olen ymmärtänyt, että te haluatte eli että yksikään elin, puhemiesneuvostokaan, ei pääse valitsemaan kysymyksiä.

Minusta on hyvin olennaista, että tämä uudistus mahdollistaa nyt avoimella tavalla erilaisten kyselytuntijärjestelmien mukaanoton täysistuntotyöskentelyyn. Ja mikä tärkeintä, saadaan sellainen käytäntö, joka mahdollistaa ajankohtaisten aiheiden esiintuonnin myös kyselytuntien muodossa tähän saliin. Sehän velvoittaa myös valtioneuvoston jäseniä nykyistä paremmin olemaan läsnä vastaamassa edustajien kysymyksiin.

Edustajat Norrback, Aho E. ja Pietikäinen S. merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun asia oli ensimmäisessä käsittelyssä, kannatin tätä uudistusta ja kannatan sitä edelleenkin. Pidän tätä erinomaisena uudistuksena ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä esi-

tettyjä muutoksia huomattavana parannuksena hallituksen varsinaiseen esitykseen, joskin osittain muutokset eivät ole riittäviä, mitä tulee kysymysten avoimuuteen ja vapaaseen muotoon, mutta näistä voidaan tietenkin jatkossa päättää.

Kysymys on nyt vain siitä, että jos me ed. Aittoniemen mainitseman pykälän tässä vaiheessa poistamme, niin mikä takaa, että nykymuotoinen suullinen kysymysjärjestelmä jatkossa säilyy. Siitä ei eduskunnalla ole mitään takeita tällä hetkellä, koska asiasta päättää puhemiesneuvosto, ja sen käsiä ei tietenkään perustuslakivaliokunta voi mietinnöllään rajata. Elikkä tämä nyt jää kyllä hyvään tahtoon ja puhemiesneuvoston tulkintaan jatkossa.

Meidän pitäisi pystyä luottamaan siihen, että asiat etenevät niin kuin perustuslakivaliokunta on mietinnössään edellyttänyt. Mutta entä sitten, jos eivät etene? Meillä ei ole enää pykälää, joka takaa meille nykymuotoisen suullisen kysymysjärjestelmän. Ja tämä on kyllä pienille puolueille ja nimenomaan yksinäisen kansanedustajan sananvapauden kannalta äärimmäisen tärkeä ja oleellinen kysymys.

Edustajat Viinanen, Kankaanniemi ja Pokka merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Moni tässä salissa, joka on viitsinyt tutustua tähän mietintöön ja myöskin pykälään, on samaa mieltä kanssani. Tiedän varmasti, että ed. Niinistö on sen verran älykäs henkilö, että tietää minun olevan tässä asiassa oikeassa täysin, mutta se on erittäin vaikeata tietysti tunnustaa.

Kysymys ei ole siitä, poistetaanko suullinen kyselytunti vai ei. Kysymys on siitä, että perustuslakivaliokunnan tarkoitus, joka ilmenee perusteluista, ja pykälä ovat täysin ristiriitaisia. Siihen minä halusin saada perustuslakivaliokunnan lausunnon. Ainoa, joka täällä asian nyt näyttää käsittävän ja myöskin tunnustavan, on ed. Ukkola.

Ei minulla ole tarkoitustakaan poistaa 37 a §:ää. Tarkoitus on hylätä koko laki kolmannessa käsittelyssä. Mutta kun me käsittelemme täällä asioita, meidän täytyy kiinnittää huomiota siihen, jos perustelut ja pykälä sanovat täydellisesti toisin.

Minä en tässä keskustelussa, herra puhemies,

voin sen iloksenne ilmoittaa, enää käytä puheenvuoroa. Asia tuli selväksi.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoroon haluan todeta, että huolimatta siitä kritiikistä, pelosta ja epäilystä, mitä omassa puheenvuorossani esitin, en aio äänestää lakiesityksen hylkäämisen puolesta sen takia, että tässä kuitenkin on erittäin paljon hyviä asioita, jotka tuovat uudistusta ja muutoksia nykykäytäntöön, joka sinänsä on vanhentunut ja kansanedustajan kannalta epäkelpo.

Edustajat Puisto ja Uosukainen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Jottei ed. Aittoniemen käsitys jäisi vallitsevaksi, niin täytyy nyt vielä todeta, että jos valtiopäiväjärjestyksestä poistetaan nykyinen 37 a § ja sen tilalle kirjoitetaan väljempi pykälä, joka mahdollistaa myös muunlaiset kyselytunnit taikka keskustelutuokiot täysistunnossa, niin se ei suinkaan tee mahdottomaksi sitä vanhan mallista. Itse olen esittänyt perusteluihin lausekkeen, jossa todetaan, että silloin kun suullisia kyselytunteja järjestetään, menettelytavoissa noudatetaan nykyisen 37 a §:n mukaisia muotoja. Se on ikään kuin ohjeena tulevaa puhemiesneuvoston työskentelyä vartenkin.

Ei ole ollenkaan järkevää, että valtiopäiväjärjestyksen, siis perustuslain, tasolla säännellään niin yksityiskohtaisesti menettelytapoja, tekniikkaa, kuin voimassa olevassa 37 a §:ssä on tehty.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 36, 36 a, 36 b, 37, 37 a ja 57 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi alioikeusuudistuksen siirtymäsäännöksistä sekä eräiksi muiksi alioikeusuudistuksen voimaantuloon liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 79
Lakivaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Tämä lakivaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja sen vuoksi voi jonkun mielestä olla hieman odottamatonta käyttää tästä puheenvuoroa, erityisesti kun se liittyy aiheeseen, joka ehkä juristeja lukuun ottamatta ei edes herätä kovin paljon tässä salissa kiinnostusta.

Kuitenkin, arvoisa puhemies, kysymys on varsin tärkeästä asiasta. Suomi on siirtymässä eurooppalaisempaan alioikeusjärjestelmään, ja tämä on yksi askel siihen suuntaan. Samalla tämä hallituksen esitys edustaa ehkä klassisimmillaan sitä lainsäädäntöaluetta, jonka yleensä uskotaan kuuluvan eduskunnan tärkeimpiin tehtäviin, nimittäin sellaiseen lainsäädäntöön, joka kestää eduskunnalta toiselle, ei pelkästään hallitukselta toiselle. Valiokunnan mietinnössä on lisäksi eräitä ydinkohtia, jotka sietävät mielestäni tulla huomioon otetuiksi myöskin täällä täysistunnossa.

Valiokuntahan katsoi, että ottaen huomioon koko uudistuksen suuruusluokan on täysin oikeutettua, että tuomioistuimet voivat arvioida, milloin ne ovat valmiita näihin yksityiskohtiin, ja tämän vuoksi on ehdotettu pientä lisäaikaa tuomioistuimille valmistautua tähän. Kuukauden lisäaika ei sinänsä ole kovin tärkeä, mutta mielestäni on kuitenkin osoitus siitä, että me annamme arvoa sille, miten tuomioistuimet itse arvioivat uuden lainsäädännön olevan täytännön pantavissa.

Tämä eräänlaisena esipuheena sille, mikä mielestäni koko asiassa täällä kertaa on ollut tärkeintä teknisten yksityiskohtien ohella. Se on valiokunnan mietinnössä pohdittu kysymys siitä, millä tavalla me voisimme saada suomalaisen tuomioistuinlaitoksen edistämään sovintoa vielä tuomioistuin käsittelyssä. Tämähän tulee edellyttämään meidän tuomarikunnaltamme aikaisempaa aktiivisempaa otetta, ja siihen on suhtauduttu alkujaan kiinnostuksella, mutta tietyn varauksin.

Kun edellinen eduskunta käsitteli alioikeus uudistusta, nämä olivat nimenomaan ne kohdat, joista ehkä käytiin pisimmät keskustelut sekä valiokunnassa että täysistunnossa. Silloinen hallituksen esitys lähti siitä, että riita-asia menettelyssä alleviivattaisiin mahdollisimman paljon sitä, että tuomarien tulisi oppia kannustamaan

myös itsepäisiä suomalaisia tekemään jopa tuomioistuimessa sovintoa. Silloinen sanamuoto, jonka eduskunta hallituksen esityksestä poiketen valitsi, oli kuitenkin tuomarikunnan mielestä epäonnistuneempi kuin silloin ajateltiin.

Valiokunta pohdiskeli tätä edestakaisin ja tuli sitten yksimielisesti siihen lopputulokseen, että kaikkein parhaan lopputuloksen antaa alkupeäinen säännös, josta lähdettiin liikkeelle alioikeus uudistuksessa.

Haluan kuitenkin, jos joku on tästä yksityiskohdasta kiinnostunut, painottaa sitä, että koska ei ole liian myöhäistä kehottaa riitapuolia vielä miettimään sovinnon mahdollisuutta, ja se on haluttu tuoda mietinnössä esille. Toinen asia sitten on, että tuomarin mahdollisuuksia tehdä itse sovintoehdotus pitää arvioida hieman toisesta näkökulmasta, ja sen me olemme myös lakivaliokunnassa yksimielisesti ottaneet huomioon. Voi olla, että silloin kun näkee, että sovintoon kehottamisen tai kannustamisen jälkeenkään ei sovintoa ole joko asian laadun tai osapuolten oman mielenlaadun vuoksi mahdollista saada, on tietysti turha pistää tuomarin arvovaltaansa peliin ja yrittää enää itse tehdä sovintoehdotusta.

Uskon, arvoisa puhemies, että kaikkien näiden tekstimuutosten jälkeen, joita on tapahtunut eri hallituksen esityksen puitteissa, on kuitenkin kasvettu vähitellen siihen ajatukseen, että suomalaisenkin tuomioistuinjärjestelmän tulevaisuuden tehtävänä tulee olemaan niin kuin muissakin Länsi-Euroopan maissa sovintoon kannustaminen ja siihen kaikin osin auttaminen. Tämä mielestäni, arvoisa puhemies, on suuri voitto.

Ed. Salolainen merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 83

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Eduskunta lähetti 1.6. maa- ja metsätalousvaliokunnan valmisteltavasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta. Valiokunta aloitti asian käsittelyn samana päivänä asiantuntijakuulemisella. Kahden vajaan viikon käsittelyaika tälle esitykselle on ollut liian lyhyt. Siksi valiokunta ja erityisesti valiokunnan sihteeri ovat joutuneet lyhyessä ajassa paneutumaan esitykseen. Ilman tätä esitystä viljelijäväestö olisi ilman velkasaneerailainsäädäntöä, joka taas on tarpeen siitä syystä, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettävissä lainoissa syntyy kaksi velkasuhdetta, toisaalta valtion ja luottolaitoksen sekä toisaalta luottolaitoksen ja viljelijän välillä, mistä johtuen juuri tarvitaan oma lainsäädäntö.

Maatilatalouden kehittämisrahaston lainoitus perustuu valtion lainojen osalta 100 prosentin valtion vakuuteen ja muiden lainojen osalta 80-prosenttisesti valtion vakuuteen. Sen sijaan yksityisen henkilön velkasaneerailaki samoin kuin yritysten velkasaneerailaki koskevat vain luoton välittävän myöntäjän ja luoton saajan välistä velkasuhdetta. Tämä on perussyys siihen, että oma lainsäädäntö on tarpeen. Valitettavasti tämän tosiasian eräät valiokunnan jäsenetkin ilmeisesti aktiivisesti tahtovat unohtaa.

Hallituksen esityksessä maaseutuelinkeinolakia muutetaan niin, että lakiin lisätään säännökset vapaaehtoisesta velkajärjestelystä, jolla valtio voisi tuuttaa omien saataviensa takaisinperimistä ehdolla, että myös muut velkojat suostuvat vastaavaan omien saataviensa osalta. Järjestelmä on yhteiskunnan kannalta organisatorisesti kevyempi ja taloudellisempi ratkaisu kuin tuomioistuinkäsittelyä edellyttävä velkajärjestely. Samassa yhteydessä hallitus esitti lakia muutettavaksi niin, että luovutetaan perheviljelmän korajoituksista. Velkajärjestelyjen mahdollistaminen on yhteiskunnan yleisen edun mukaista.

Eri aloilla tapahtuvat vararikot johtavat luototappioihin, jotka usein viime kädessä jäävät yhteiskunnan kannettaviksi. Vapaaehtoisen velkajärjestelyn tarkoituksena on palauttaa elinkelpoisten tilojen velanhoito- ja maksukyky, jolloin samalla pankkituen tarve vähenee.

Herra puhemies! Valiokunnan käsittelyssä muutimme hallituksen esitystä vastaamaan enemmän yritysten velkasaneeruksesta annettua lainsäädäntöä. Lakiehdotuksessa oli vaatimus 29 a §:ssä, että lainan saajan on itsestään

riippumattomista syistä ollut velkaannuttava, jotta hänen ongelmansa voitaisiin hoitaa. Kun sanotut syyt yleensä tulkitaan työkyvyttömyydeksi, sairaudeksi ja työttömyydeksi eikä vastavaa edellytystä ole asetettu yrityssaneerailaissa, valiokunta käsittelyssään poisti pykälästä nämä kolme sanaa.

Hallituksen esityksessä velkajärjestelyssä ensisijainen maksuhelpotuskeino oli lainan takaisinmaksuaikataulun pidentäminen eli vuotuismaksujen alentaminen. Lisäksi kysymykseen olisi tullut joko pysyvä tai määrävuosiksi myönnettävä koron alentaminen sekä myös maksuvapautus koroista vähintään yhdeksi ja enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Valiokunta pitää ehdotetun velkajärjestelyn huomattavana puutteena sitä, ettei se mahdollista vapauksia velkojen lyhennysten osalta.

Samoin hallituksen esityksessä ehdotettiin nyt voimassa olevaan lakiin sisältyvän akordimahdollisuuden korvaamista velkajärjestelyllä. Tämäkin olisi merkinnyt sitä, että mahdollisuudet valtion lainojen pääoma-arvojen järjestelyihin maaseutuelinkeinolain nojalla vähenisivät nykyiseen lakiin verrattuna. Siksi valiokunta katsoikin, että mahdollisuudet valtion lainojen pääoma-arvojen järjestelyihin vähenevät nykyiseen tilanteeseen verrattuna, ellei lyhennysten maksuvapautusta sisällytetä vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn. Sen vuoksi teimme asiaa koskevan muutoksen lisäten maksuvapautukset vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn.

Edelleen totesimme käsitellessämme, että hallituksen esityksen puutteena on liikeluottojen järjestelymahdollisuuden puuttuminen. Yhdenmukaistaaksemme tämän samaksi kuin yrityssaneerauksessa, jossa yrityksen toiminnan jatkamiseksi voidaan myöntää uutta luottoa, valiokunta teki tätä tarkoittavan muutosesityksen lakiin lisäämällä sinne 18 a §:n. Tällä mahdollistetaan käyttöpääomalainojen järjestely. Se helpottaa myös sellaisten tilojen ongelmia, joille ei ole tilakaupan tai sukupolvenvaihdoksen yhteydessä myönnetty valtion lainaa tai korkotukiluottoa johtuen aikaisemmin voimassa olleista tilakorajoituksista.

Aina 1980-luvun loppupuolelle asti lainoitettiin valtion toimesta ensisijaisesti pienimmät tilat, jolloin esimerkiksi yli 60 viljahehtaarin tilat jäivät luototuksen ulkopuolelle. Tästä johtuen on tarvetta järjestellä myös näiden ns. eurokoisten, mutta tällä hetkellä suurissa maksuvaikeuksissa olevien tilojen luottoja. Käyttöpääomalainojen käyttöönotto on 18 a §:ssä sidottu

asetuksen taakse johtuen siitä, että hallituksen sisällä asiasta ei ole voitu sopia. Pykälän muokauttamisella maaseutuelinkeinolakiin annamme hallitukselle mahdollisuudet toimia. Siksi vetoankin voimakkaasti valtiovarainministeriöön, jonka tulisi ymmärtää se, että vapaaehtoisilla velkajärjestelyillä voidaan vähentää pankkituen tarvetta. Tämä on nimenomaan yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Yrityssaneerauslain samoin kuin yksityishenkilöiden velkajärjestelyistä annetun lain mukaiset saneeraus- ja velkajärjestelyohjelmat voivat johtaa siihen, että lähtökohdasta poikettaisiin, ja siksi valiokunta ehdottaakin, että valtion vastuun toteutumisen edellytyksenä ei olisi vakuuden realisointi silloin, kun vakuuden asettaja saa säilyttää vakuutena olevan omaisuuden vastaavissa järjestelyissä. Näinkin yhdenmukaistimme maaseutuelinkeinolakeja yksityisen henkilön ja yrityksen velkajärjestelmien kanssa. Edelleen lisäsimme maaseutuelinkeinolakiin 29 c §:n, jossa säädetään vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamisesta suunnitelman tai sopimuksen rikkomisen johdosta.

Herra puhemies! Maaseutuelinkeinolain mukaisen vapaaehtoisen velkajärjestelyn onnistumisen ehdoton edellytys on hallinnon toimivuus. Vapaaehtoinen velkajärjestely edellyttää toteutukseen tilan toiminnan uudelleenarviointia ja erityisesti kannattavuuslaskelmien laatimista, joiden pohjalta tilan toiminnot tulisi saneerata tavoitteena jatkuva kannattava toiminta. Tässä ensi vaiheessa tavoitteena tulee olla palauttaa viljelijän velanhoito- ja maksukyky ja sen jälkeen luoda pohja maatalousyrityksen kannattavalle toiminnalle. Tässä työssä merkittävä rooli on poliittisella päätöksenteolla. Me päättäjät saammekin itse katsoa peiliin. Vuosien 1991 ja 92 säästöpäätökset ovat leikanneet merkittäväällä tavalla myös viljelijöiden tulotasoa, mikä näkyy kasvaneina maksuvaikeuksina.

Valiokunnan mietintöön liittyy sosialidemokraattien vastalause, jossa esitetään lakiesitystä hylättäväksi. Pidän erittäin valitettavana, että sosialidemokraatit eivät jaksaneet loppuun saakka olla tukemassa maaseutuelinkeinolain muuttamista. Kysymys on ihmisten yhdenvertaisuudesta, (Ed. Halonen: Olisikin!) ja ilman tätä lainmuutosta viljelijäväestö olisi jäänyt ilman omaa velkajärjestelyä. Jo alussa selostin maatalouden oman velkasaneerauslain tarpeen johtuen nimenomaan siitä, että siinä on myös valtio mukana ja siinä on kaksi erillistä velkasuhdetta.

Lopuksi haluaisin todeta, että hallituksen esi-

tys maaseutuelinkeinolain muuttamisesta oli valmisteltu kiireessä, ja se selittää sen lukuisan määrän korjauksia, jotka valiokunta esitykseen on tehnyt. Nyt edellytämme, että maaseutuelinkeinopiirit ja maaseutukeskukset yhdessä mahdollisimman joustavasti rakentavat maatiloille velkajärjestelyohjelman, tilan tervehdyttämissuunnitelman, niin kuin laissa edellytetään. Tätä järjestelyä ei saa kuitenkaan käyttää häikäilemättömästi maatalouden rakennemuutoksen toteuttamiseen. Maataloudessa rakennemuutos toteutuu kovaa vauhtia, mikä näkyy siinä, että yli 3 prosenttia viljelijöistä joka vuosi lopettaa tuotannon.

Lopuksi annan valiokunnan oppositiolle kiitokset rakentavasta asian käsittelystä ja erityisesti siitä, että te ette omalla toiminnallanne pyrkineet jarruttamaan asian käsittelyä. Kiitos myös valiokunnan vasemmistoliiton, vihreiden ja SMP:n edustajille, jotka olivat hallitusrintaman kanssa rakentamassa maaseutuelinkeinolakiin hyväksyttyjä korjauksia.

Katson, että valiokunnan rakentama laki muodostaa hyvän pohjan ongelmamaatilojen velkajärjestelyille. Kysymys on ennen kaikkea hallinnon toimivuudesta ja henkilöstöresursseista, joita nyt maaseutupiireissä ja maaseutukeskuksissa tulee enenevästi ohjata tähän työhön. Jokainen menetetty päivä on entistä kalliimpi niin viljelijöille kuin yhteiskunnallekin kasvavan pankkituen muodossa.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy ihmetellä sitä, että kun näitä velkasaneerauslakeja käsiteltiin valiokunnissa ja varmasti lakivaliokunnassa keskusteltiin näistä asioista samoin kuin perustuslakivaliokunnassa, että asiantuntijat eivät kiinnittäneet tällaiseen asiaan huomiota. Mikäli minä ymmärsin oikein nyt, niin tämä muutos johtuu siitä, että on tulkittu, että voimassa olevat velkasaneerauslait eivät koske silloin, kun samassa lainassa tavaltaan on toinen laina "päällä". Eli ilmeisesti jotkut ovat lähteneet tulkitsemaan nyt tällaista toista lainaa samalla tavoin kuin takaajien osalta. Muuten en voi ymmärtää tällaista tulkintaa, koska siihen ei ainakaan voimassa olevien lakien valiokuntakäsittelyssä missään vaiheessa puututtu, vaikka tiedusteltiin mahdollisia ongelmiaakin.

Herra puhemies! Muuten tämä lakiesitys minun mielestäni on oikeudenmukainen, ja kun kerran tässä maassa on velkasaneerauslaki, niin sen täytyy koskettaa kaikkia yrittäjiä ja yksityisiä henkilöitä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan arvoisa puheenjohtaja varsin hyvin kuvasi asian käsittelyä valiokunnassa kuin myös hyvin kuvasi tämän lopputuloksen, joka nyt on ison salin käsittelyssä. Tässä on kysymys siitä, että kun suomalainen yhteiskunta kerran on maatalouteen hyvin voimallisesti puuttunut ja sanonut a, niin joutuu sitten tiettyssä tilanteessa sanomaan myös b. Toisaalta kysymys on siitä, toteutuuko yhteiskunnassa tasa-arvo ja tasapuolinen kohtelu paremmin silloin, kun tämän laatuinen lisälaki velkasaneeraukseen maaseutuelinkeinopuolella on, vai silloin, kun sitä ei ole. Tässä tullaan siihen tulokseen edellä mainitusta syystä, että tasa-arvo toteutuu juuri sillä tavalla, että tämä on siinä mukana instrumenttina, kun on tietyt erot elinkeinonharjoituksessa. Sitten vielä erinomaista tässä on, vaikkei se niin kovin paljon arvoisan puheenjohtajan puheenvuorosta tullut esille, että näin annetaan myös valtiovalalle instrumentti kouraan niin, että voidaan pelastaa Maaseudun kehittämisrahaston rahoista niin paljon kuin mahdollista etsimällä järkevä ratkaisu näiden tilojen jatkamisen puolesta.

Oikeusministeri P o k k a : Herra puhemies! Minä tässä toivon, etten anna ihan väärää todistusta asioiden kulusta, mutta kerron kuitenkin oman tilanneselostukseni siitä, miten tämän asian käsittely oikein meni.

Silloin kun eduskunta hyväksyi yleiset velkajärjestelylait ja ne tulivat voimaan helmikuun 8 päivänä, hyvin paljon keskusteltiin, varsinkin kun luotiin viljelijöiden vapaaehtoista velkanuvelvelukuntien verkostoa, siitä että kun yritysaneerauslainsäädäntö on se, mikä viljelijöitä ja maatiloja koskee, saattaa tulla eteen sellaisia ongelmia, että nämä tilat eivät pääse saneerausmenettelyn piiriin, koska yleensä silloin kynnyksenä on, että pitää olla 20 prosenttia velkojista takana. Jos tilalla tai viljelijällä on velkojina vain yksi pankki, niin kuin usein on, niin tämän yhden vastustus saattaa kaataa koko saneerausmenettelyn. Tästä asiasta käytiin hyvin paljon neuvotteluja ja keskusteltiin, miten asiat hoidetaan. Useimmiten kuitenkin näillä ylivelkaantuneilla tiloilla on kyllä paljon muitakin velkojia, joten tämä ei tarkoita sitä, että velkajärjestelylaki aina kaatuisi siihen.

Mutta se, että on tällainen kaksoisvelkasuhde, että maatalousviranomainen on maatilalainan takana, ei tullut lainkaan alkuvuodesta esille. Sellainen käsitys minulla on, että valtion viran-

omaiset eivät välttämättä aina tiedä, mitä toinen käsi tekee ja toinen antaa. Maataloushallinnossa omaksuttiin sellainen tulkinta, että kun on pankki ja sen takana valtion lainoitus, niin valtio lainanantajana ei lähde mihinkään ilman erityislainsäädäntöä. Helmikuussa sitten selvisi sellainen tilanne, että maatilahallituksessa taikka sen jälkeisissä maatalousviranomaisissa omaksuttiin sellainen kanta, että ilman lainmuutosta he eivät tee mitään. Ymmärrän, että tämä oli ikävä yllätys maa- ja metsätalousministeriölle. Sen jälkeen lähdettiin tekemään maaseutuelinkeinolain muuttamista.

Se tuli oikeusministeriöön aika viimeisessä vaiheessa eli itse asiassa muutamaa päivää ennen, kuin se on tullut eduskuntaan. Me silloin huomasimme, että täällä olikin tehty ihan oma velkajärjestelylaki. Koetimme siihen tehdä hyvin paljon sellaisia korjauksia, että tämä perusperiaatteiltaan vastaa yritysaneerauslakia. Kun ymmärsimme, että tällä asialla on ilman muuta kiire, että näitä tiloja päästään myöskin saneeraamaan, aikataulu ei antanut muuten myöten, kuin että näitä korjauksia on sitten tehty myöskin maa- ja metsätalousvaliokunnassa, kuten näkyy valiokunnan mietinnöstä, jossa on hyvin paljon muutoksia.

Ehkä kaikkein relevantin kysymys on, millä tavalla tämä eroaa yleisestä velkajärjestelylainsäädännöstä. Tämä eroaa siinä, että tämä laki antaa valtiolle eli maatilalainojen myöntäjälle yksipuolisesti oikeuden tehdä näitä toimia eli antaa koronlykkäyksiä, alentaa myöskin lainapääomaa ja antaa lisää maksuvuosia, eli maaseutuviranomainen voi tämän yksipuolisesti tehdä.

Me oikeusministeriössä, kun annoimme tästä lausunnon, katsoimme, että tämähän on tietysti ilman muuta yhteiskunnallinen kysymys, eli jos katsotaan, että maaseutuelinkeinon osalta on pakko tällainen järjestely tehdä, niin se tehtäköön. Muilta osinhan tämä vastaa kyllä velkajärjestelylain henkeä ja myöskin säännöksiä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttila jätti tarkastelun sen, mikä on johtanut nykyiseen tilanteeseen. Sehän on tietysti maatalouspolitiikassa kalliit sukupolvenvaihdokset, maan hinnannousut ja nyt syntyneet vakausongelmat toisaalta. Mutta tämä hallitus ei ole pyrkinyt kuitenkaan itse tähän syyhyn vaikuttamaan. Monessa tapauksessa voitaisiin nimenomaan Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttämisellä itse tilan kehitykseen vaikuttaa ennalta estävästi näi-

hin syntyneisiin ongelmiin maatilojen osalta, samoin lisäksi kiinteistöillä. Nyt todella verorahojakin kaiken lisäksi käytetään 9 600 miljoonaa markkaa vuositasolla tähän asiaan.

Huolestuttavinta tässä on se, että on syntyneessä eriarvoinen suhtautuminen eri väestöryhmiin tämän lain kautta, ja sehän on näkynyt tämän hallituksen linjassa kautta aikain: kiinteistöveroissa ja tulonsiirroissa. Viimeisen vuoden aikana, kun muut ovat menettäneet, suurituloiset maatalouskotaloudet ovat saaneet peräti plussaa verohallinnon selvitysten mukaan.

Toinen poliittinen puoli tässä on, että neuvontajärjestöille järjestetään 7,5 miljoonaa markkaa tämän lain varjolla lisää valtion tukea. Muistetaanhan se, että yleisen velkajärjestelyn yhteydessä hallituspuolueet ja keskusta raivoisasti vastustivat kaikkea kuntien tukemista siinä, että ne voisivat yrityksiä ja yksityisiä ihmisiä opastaa suurissa vaikeuksissa asutustajamissa ja kaupungeissa.

Tähän on toisekseen rakennettu juuri tämäntoinen velkojen anteeksiantamisjärjestelmä. On kaiken kaikkiaan huolestuttavaa, ettei yleisten velkajärjestelysäädösten kehittämisen kautta voitu tätä asiaa hoitaa. Sen sijaan että olisi pohdittu maaseudun yrittäjiä, jotka ovat todella suurissa vaikeuksissa tänä päivänä, tässä lähdetään perinteisen maatalouden yksipuolisesta rahoitusjärjestelystä liikkeelle. Toivoisin kyllä, että hallituspuolueissa, varsinkin kokoomuksessa, vielä mietittäisiin suhtautumista tähän kysymykseen.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli erinomaisen hyvä asia, että oikeusministeri ehti jo käyttää tässä puheenvuoron sen takia, että tässä on kyllä oltu pitkin matkaa silmät ymmärkäisinä siitä, että rahapula on loppunut näin äkkiä. Silloin kun yleistä velkajärjestelyä tehtiin, ei riittänyt rahaa edes kunnalliseen velkaneuvontaan, vaan se piti oikeusministeriön puolelta vetää pois viime vaiheessa. Kuitenkin silloin oli kyse yleisjärjestelmästä, jolle näiden erityistenkin systeemien pitäisi rakentua. Sinne riitti mm. yrityksille marittajärjestöt ja muut vapaaehtoisjärjestöt tekemään tätä työtä. Sinne ei riittänyt rahaa, arvoisa valiokunnan puheenjohtaja, eikä riittänyt mahdollisuuksia tukea tällaista vapaaehtoista järjestelmää.

Haluaisin tässä yhteydessä vain, arvoisa puhemies, huomauttaa siitä, että on se valtio muihinakin takaus- ja velkasuhteissa kuin maatalousyri-

tyksiin, mutta jostain kumman syystä vain tänne riittää rahaa, joten ihmettelen syvästi sitä, että valiokunnan puheenjohtaja kehtasi väittää, että tässä on kysymys tasa-arvoisesta kohtelusta. En voi millään ymmärtää, että alle 10 prosentin väestömäärän kohdalla voidaan tehdä moninkertaiset satsaukset siihen nähden, mikä oli kyseessä yleisessä järjestelmässä. Suon mielelläni maatalousväestölle tällaisia etuja, mutta mielestäni on väärin jättää lapsipuolen asemaan kaikkia muita yrittäjiä ja yksityisiä velallisia.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila perusteli tämän lain hyväksymistä ihmisten yhdenvertaisella kohtelulla. Minä en näe tätä asiaa sillä tavalla vaan näen, että ne 1 500 tilaa, joita laki ensi vuonna koskee, saavat paljon "yhdenvertaisemman" kohtelun kuin esimerkiksi tavalliset velkaantuneet kotitaloudet.

Nythän tässä on sillä tavalla, että nämä maatilat, riippuen vähän koosta, saavat kolmen eri lain perusteella velkasaneerauksen: yksityisten henkilöiden velkasaneerauslain perusteella, yritysten velkasaneerauslain perusteella ja nyt sitten tämän erillislain perusteella, joka perustelujen mukaan koskee ensi vuonna 1 500:aa tilaa ja jonka neuvontaan pannaan 7,5 miljoonaa markkaa.

Olen huolestunut tästä sen vuoksi, että kun täällä eduskunnassa keskustellaan usein siitä, mikä asettaa eri väestöryhmät vastakkain, niin niin kauan kuin jatkamme tällaista hommaa, että yhdelle väestöryhmälle täytyy joka asiassa olla eri laki, tämä vastakkainasettelu kärjistyy. On aivan selvää, että kun voimavarat niukkenevat, jokainen alkaa puolustaa omaa reviiriään ja yhä suuremmaksi käyvät nämä eri väestöryhmien vastakkainasettelut. Enkä pidä sitä viisaana.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin ed. Haloselle, että 20 miljoonaa markkaa annettiin rahaa muiden väestöryhmien velkaneuvontaan. Tämä 7,5 miljoonaa markkaa ei tarkoita sitä, että se tuosta noin vaan ojennetaan, vaan ihan selvästi 52 §:ssä on kerrottu, että sehän tapahtuu laskutusta vastaan tehdyn työn suhteessa eikä yhtään sen enempää.

Sanottiin, että tässä asetetaan väestöryhmiä vastakkain: Ed. Törnqvist, yksityishenkilön velkasaneerausjärjestely käy maataloilille vasta sen jälkeen, kun tilasta on luovuttu. Asiat pitää selvittää eikä puhua ja antaa sellaista kuvaa, että

tässä nyt on mahdollisuus soveltaa kolmea eri järjestelmää. Asia ei ole näin. Se sanotaan mietinnössä ja hallituksen esityksen perusteluissa. Vasta sitten, kun olet kaiken myynyt, olet putipuhdas ja paljas eikä sinulla ole tilaa eikä mitään, silloin voit soveltaa yksityishenkilön velkajärjestelyä. Eihän silloin ole enää kysymys viljelijästä. Silloin on kysymys henkilöstä, joka tosiaan on kulkenut konkurssin läpi. Oikeusministeri Pokka varsin hyvin selvitti sen, minkä takia tämä lainsäädäntö tarvitaan: Tässä on valtio aktiivinen toimija, ja kysymys on nimenomaan valtion budjetissa olevan Maatilatalouden kehittämisrahaston määrärahojen käytöstä.

Oikeusministeri P o k k a : Herra puhemies! Ihan selvennyksenä ed. Törnqvistille: Me emme olleet oikeusministeriössä vakuuttuneita, että tällainen erillislaki välttämättä tarvitaan, mutta koska se on tehty, silloin asiat kulkevat niin, että erillislaki menee yleislakien edelle eikä viljelijä menee tämän maatilojen velkajärjestelylain piiriin eikä pääse yleisten lakien piiriin. Se ero, mikä tässä laissa yleiseen lakiin verrattuna on, tulee siinä, että maaseutupiiri käytännössä maatilalainojen antajana voi tehdä erillisen järjestelyn maatilalainojen osalta tämän viljelijän kohdalla ja voi yksipuolisesti tehdä ratkaisuja odottamatta, mitä muut velkojat päättävät, eli tämä on se ero. Valiokunnan puheenjohtaja tätä on selostanut, minkä takia tämä sitten maaseutuelinkeinoissa on tarpeen: useimmilla tiloilla on vain yksi velanantaja, valtio ja rahoittajapankki.

Kysymys tietysti kuuluu, miksi aravalainojen osalta ei voida tehdä samaa järjestelyä ja yksityisten velallisten osalta tehdä muita erityisjärjestelyjä. Me varmasti palaamme vielä tähän keskusteluun, kun näitten kaikkien lakien soveltamisesta on saatu käytäntöä. 27,5 miljoonaa markkaa on kaikkiaan velkaneuvontaan, mukaan luettuna tuomioistuinjärjestelyt, yleiseen velkajärjestelyyn saatu.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pokka jo tässä ehti vastata niin edustajille Halonen kuin Törnqvistkin. Minä koen asian sillä tavalla, että tässä on nimenomaan kysymys myös siitä, millä tavalla käy Maatalouden kehittämisrahaston varojen, voidaanko juuri sillä tavalla kuin ministeri Pokka äsken kuvasi tällä erityisellä ”yksipuolisella” järjestelyoperaatiolla pelastaa tuotannon kautta yhteiskunnalle niitä Makeran rahoja, jotka ovat hupenneet viime aikoina todella huolestuttavas-

sa määrin. Elikkä minä näen tämän myös yhteiskunnallisena bisnettinä. Tämä on vähän huono sanonta, mutta kuitenkin näin. Samalla minun mielestäni myös käytännön tasolla toteutuu kohtuullinen tasapuolisuus tilanteessa, jossa maataloudella on jo ollut oma lainsäädäntönsä, jossa yhteiskunta on sanellut aika paljon, mitenkä asiat hoidetaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Törnqvist lämmittelee täällä edelleen ajatusta yhteiskuntaluokkien vastakkainasettelusta. On todettava, että velkasaneerauslaki oli jo syntyessään liian kankea, byrokraattinen. Se oli torso, ja se ei toimi, vaikka myönnettäisiin 30 miljoonaa markkaa sen byrokraatian rasvaamiseen. Se pikkuhiljaa häipyä pois käytöstä eikä kovin monelle tuo helpotusta. Tuskin tuo oikeastaan kenellekään. Mutta ei sitä, että velkasaneerauslaki on huono, tarvitse kompensoida sillä tavalla, että myös tässä tapauksessa maatalousyrittäjiä koskien tehdään samanlainen tai ehkä vielä huonompi laki, jotta yhteiskuntaluokat voisivat katsoa toisiaan silmiin aurinkoisesti, koska toista ei ole laitettu parempaan asemaan kuin toista.

Minun mielestäni tässä tapauksessa pitäisi nyt tutustua kiireesti velkasaneerauslakiin, yksityisten ja myös yrittäjien, ja pyrkiä korjaamaan nopeasti siitä niitä ongelmia, mitä siinä on. Ei se auta mitään, että jätetään samaan ahdinkoon seuraavissa lakisäännöksissä toiset väestöryhmät. Tällainen vastakkainasettelu on aivan turha.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastakkainasettelu eri väestöryhmien välillä on aivan turha. Siinä olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, mutta tämä laki edistää sitä. Minusta olisi ollut ihanne se, että olisi pystytty muuttamaan sillä tavalla yritysten velkasaneerauslakia ja yksityisten henkilöiden velkasaneerauslakia, että maatilat olisivat mahtuneet sinne. Minä olen sitä mieltä, että totta kai maatilat on pelastettava, se on aivan selvä asia, mutta mieluummin olisi jo olemassa olevaa lainsäädäntöä käytetty hyväksi. On totta, että nämä saneerauslait ovat byrokraattisia, mutta onhan täällä ennenkin lakeja muutettu, ja ne pitäisi saada kevyemmiksi myös yksityisten ihmisten kohdalla. Jaan sen huolen Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen hupenemisesta, minkä ed. Pulliainen täällä sanoi, koska tulevaisuudessa tarvitaan

nimenomaan nuorille maataloilille näitä maatalouden kehittämisrahoja.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on hyvä muistuttaa, millä tavalla tämä rahapula vallitsi silloin ennen joulua, kun tätä yleistä velkajärjestelysysteemiä tehtiin. Silloinhan kävi ilmi, että hallitus oli tehnyt valmiiksi paremman ehdotuksen, joka piti karsia sen takia, että valtiovarainministeri sanoi, ettei ole rahaa antaa kunnille edes sitä vähää, mikä olisi tarvittu lakisääteisen velkaneuvonnan aikaansaamiseksi. Juuri sen takiahan oppositiolla oli myös mietinnön vastalauseen liitteenä valmis lakiesitys, joka oli vedetty pois. Siihen ei ollut — huom. — rahaa. Ei ollut koko yleiseen velkajärjestelysysteemiin rahaa, ennen kuin pankkikriisin yhteydessä oppositio ja muun muassa ed. Louekoski kiristivät hallitukselta siihen rahat. Ei edes ministeri Pokka saanut niitä omin keinoin.

On vain hyvin mielenkiintoista nähdä — kun samalla on eduskunta hyväksynyt järjestelmän, jossa yleisen velkajärjestelyn puolelle laitettiin seurantaryhmä, jonka pitäisi antaa syksyllä omat loppuyhteenvetonsa siitä, mitä muutetaan — että tämä pieni korjaus, joka piti tehdä maatilapuolelle eräitä erityistilanteita varten, maksaa nyt monta kertaa enemmän, kuin hallituksella on ollut rahaa niin niihin muihin maatalousyrittäjiin nähden, jotka eivät ole tämän piirissä, kun on useampia velkojia, tai sitten muihin yrittäjiin nähden, jotka ovat maaseudulla. Tässä pistetään sitten kylässä rinnakkain se, sattuuko olemaan tämän lain piirissä oleva yrittäjä vai onko mahdollisesti joku pienyrittäjä, joista ed. Aittoniemenkin pitäisi olla kiinnostunut.

Minun mielestäni menköön tämä raha, mutta toivottavasti ei sitten näiden ottolasten suhteen, jota muu väestö edustaa, ole samanlaista rahapulaa syksyllä, jos haluttaisiin saada vapaaehtoista järjestelmää, jota mm. SMP:n ed. Vistbacka ja me muut kovin innokkaasti olemme hakeneet tähän yleiseen järjestelmään mutta johon ei ollut rahaa eikä ollut joustomahdollisuuksia.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä tästä nyt rupeaa kirkastumaan. Minä ed. Törnqvistin puheenvuoron ymmärsin sillä tavalla, että hän on sitä mieltä, että tässä tulipaloa sammutetaan väärällä tavalla. Ed. Halosen puheenvuoron osalta totean ja vielä toistan sen, että minä koen tämän sillä tavalla, että "sijoittamalla" 7 miljoonaa

markkaa lopputuloksena säästetään valtion varoja niin paljon, että se saldo on varmasti positiivinen. Se on se idea siinä.

Ed. Ollila: Herra puhemies! Maatalouden harjoittajien taloudelliset vaikeudet kytkeytyvät useimmissa tapauksissa investointien tai sukupolven vaihdoksen aiheuttamaan velkaantumiseen. Tarpeellisen ja välttämättömän tilarakenteen kehittymisen kannalta tilanne on ongelmallinen, jos tuotannosta joutuvat luopumaan nuoremmat viljelijät, jotka ovat panostaneet tuotantoon pyrkien saattamaan sen ajan ja tulevaisuuden vaatimalle tehokkuustasolle.

Velkasaneeraukseen on ilmeinen tarve. Tarve on paitsi viljelijöillä myös lainoitusta hoitaneella Maatilatalouden kehittämisrahastolla, jolla on vastuu myöntämistään lainoista, jotka on myönnetty pankkien kautta. Kun viljelijät ovat menettäneet maksukykynsä, saa pankki siis saatavansa mutta valtio ei. Osin tästä järjestelmästä johtuu se, mistä tässä on jo paljon keskusteltu, että voimassa jo olevat järjestelmät yritysten ja yksityisten velkasaneerauksesta ovat toimineet huonosti maataloudessa. Esillä oleva laki mahdollistaa kevyemmän järjestelyn ilman tuomioistuinten käsittelyä.

Maatalouden edellytykset hoitaa velkojaan ovat viime vuosina heikentyneet ennalta arvaamattomasti. Syitä on useita. Tavoitehintoja ei ole saavutettu, eli palkka on pudonnut. Velvoitekesannolla on lomautettu peltoja pois tuotannosta, korot ovat nousseet ja kustannukset samoin. Esimerkiksi lannoitevero on kohonnut hyvin voimakkaasti viime vuosien aikana. Eli apua tarvitaan.

Hallituksen esitys kuitenkin sivuuttaa sellaiset yritykset, joiden velka ei ole Kehittämisrahaston kautta tullutta lainaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan myös tämä ryhmä, johon kuuluvat usein perusteiltaan elinkelpoisimmat tilat, tulisi ottaa huomioon. Valiokunnan esityksessä onkin mahdollistettu käyttöpääomalainojen myöntäminen myös tällaisille tiloille mahdollisesti myöhemmin hyväksyttävällä asetuksella. Pidän hyvin toivottavana, että hallitus tarttuu tähän viestiin ja ryhtyy asiassa toimenpiteisiin.

On toki poikkeuksellista, että Kehittämisrahaston varoja ohjataan täten uudella tavalla, mutta kyllä tilannekin on tällä kertaa äärimmäisen poikkeuksellinen. Harkiten käytettynä rahat ainakin osin palautuvat valtiolle pankkituen säästönä, kuten täällä käydyssä keskustelussa on jo useaan kertaan todettukin. Toisaalta jos taas

tällaiset tilat päästetään konkurssiin, syntyy jälleen lainoitustarvetta mahdollisen uuden yrittäjän aloittamisen rahoittamiseksi tilalle.

Viime syksynä myönnettyjä vakauttamislainoja myönnettiin huippukorkean koron aikana. Ainakin osa näistä on myös koron määräytymisperusteiltaan niin pitkäaikaisia, että tapahtunut koron lasku ei niissä näy. Tämän järjettömän tilanteen korjaaminen on välttämätöntä, ja siihenkin valiokunnan tekemä uusi pykälä antaa aseet.

Herra puhemies! Lopuksi totean, että valio-kunta ansiokkaan sihteerinsä avustuksella ja välityksellä joutui tekemään tähän lakiin poikkeuksellisen määrän teknisiä korjauksia. Jatkossa onkin edellytettävä, kiireessäkin, parempaa valmistelua ministeriössä.

Ed. S a a r i o : Herra puhemies! Minä todella toivoin, että minun ei olisi tarvinnut nähdä täällä tällaista lakiesitystä tällaisessa tilanteessa. Näen tilanteen jotenkin tavattoman vastenmielisenä sen vuoksi, että ymmärrän yhtä hyvin kuin muutkin sen ahdinkotilan, joka maatilataloudessa monestakin eri syystä, ei vähiten harjoitetusta maatalouspolitiikasta, johtuen vallitse. Mutta näen tavattoman vastenmielisenä sellaisen järjestelmän, jossa tätä tilannetta ikään kuin hyväksi käyttäen pyritään luomaan yhteiskuntaan uudenlainen ja myöskin eriarvoistava rahastusautomaatti.

On aivan selvää, että maatilatalous tarvitsee järjestelmän, jossa sen tervein osa voidaan palauttaa edelleen toimivaksi. Nyt on syytä muistaa, että jo lain perusteluissa, itse asiassa sen verran häveliäisyyttä siis oli olemassa, mainittiin, että kokonaisvarallisuus maataloudessa on edelleen siinä määrin korkea, ettei ole syytä pelätä sitä, että sen elinkelpoisena jatkuminen jollakin tavoin joutuisi uhanalaiseksi.

Toisaalta on todettu se, että tilojen velkaantuminen on asettunut siten, että 10 prosenttia tiloista kantaa lähes puolet koko maatilatalouden lainakannasta. Toisin sanoen epäilemättä kyseessä ovat ne tilat, jotka ovat toisaalta rakentaneet investointinsa yhteiskunnan tuen jatkuvan kasvun varaan, ja toisaalta epäilemättä ne tilat, jotka sukupolvenvaihdosten yhteydessä ovat todella joutuneet vaikeaan asemaan.

Tämä kaikki tunnustetaan myös lain perusteluissa siltä osin, että siellä yksiselitteisesti todetaan, että maataloudessa harjoitettu kiintiö- ja lupajärjestelmä on faktisesti muodostanut esteen järkevälle tulomuodostukselle, toisin sanoen

sellaiselle oman pääoman muodostumiselle, joka olisi mahdollistanut tilojen selviämisen vaikean ajan yli, toisin sanoen osoitus suoraan harjoitettuun maatalouspolitiikkaan.

On jollakin tavalla kohtuutonta väittää, että suomalainen yhteiskunta ei olisi tuntenut huolta maatilatalouden mahdollisuuksista. Viime vuoden aikana annettiin miljaridin markan lainoitusmahdollisuus vakauttamislainojen toteuttamiselle. Olkoonkin, että korkokanta tuolloin oli vielä korkeampi, se on osoitus siitä, että yhteiskunta halusi ohjata varoja maatilatalouden selviämiseksi. (Ed. S-L. Anttila: On ohjattu muillekin!)

Toisaalta on sanottava, että jo voimassa oleva maatalouselinkeinolaki mahdollistaa yhtä lailla lykkäys- kuin korkovapaa järjestelmän. On syytä muistaa, että akordimahdollisuus, jota ei ole käytetty, on yhä edelleen olemassa myös valtion lainojen osalta. Meillä on maatilalaki ja meillä on maksuvapautuslaki, jotka kaikki ovat tehty sitä varten, että maataloudessa pahimmin ongelmiin joutuneet tilat saisivat tilanteeseensa kevenystä. On sitä paitsi syytä vakavasti korostaa sitä seikkaa, että suomalainen yhteiskunta tukee maataloutta huomattavin tulonsiirroin edelleen.

Tätä lakia on tahdottu perustella erityisesti sillä, että näin huolehdittaisiin maatalouden rakenteellisten ongelmien korjaamisesta. Tämä on puhdasta hämäystä, sillä miten voidaan samalla lailla huolehtia siitä, että elinkelpoiset tilat saattavat jatkaa, kun laki antaa mahdollisuuden tietyiltä osin myös sellaisten tilojen päästä järjestelmän piiriin, joiden tuotantorakenne ja koko itse asiassa asettavat totaalisen esteen kannattavan toiminnan jatkamiselle, ja sellaiset tilat, jotka ovat jo lopettaneet tahi lopettamassa toimintaansa? Tällainen lainsäädäntö ei edistä rakennemuutosta. Kohteliasta olisi, ettei sitä siltä osin perusteltaisi.

Entä sitten jatkuva huoli nuorista viljelijöistä? Se on esitetty tässäkin, hieman ohuemmin alleviivauksin, sillä lakia lähemmin tarkasteltaessa missään ei näy sellaista ponninta, joka suoraan ohjaisi tämän prosessin toimimaan todella siihen tarkoitukseen, joka olisi ehdottomasti yhteiskunnan kokonaisedun kannalta järkevä. Meidän todella kannattaisi paneutua erityisesti nuorten viljelijöiden problematiikkaan, sillä he ovat 80-luvulla eri syistä joutuneet satsaamaan tilojen hankintaan siinä määrin kallista rahaa, että heidän osaltansa tulomuodostuksen aleneminen on epäilemättä tuhoisaa. Toisaalta tällä tavalla on pelko, että

menetämme parasta mahdollista osaamista, mikäli näitä tiloja ei saada raiteilleen. Mutta ei tämän lain avulla nuorten viljelijöiden asemaa erityisesti helpoteta.

Täällä on viitattu tarpeen syntyneen ns. lainojen kolmiyhteydestä: asiakas — pankki — valtio. Jos tämä, kuten on sanottu, olisi se erityinen ja keskeinen ongelma, olisi se ongelma voitu ratkaista kirjoittamalla tähän lakiin yksi tätä koskeva selventävä pykälä. Mutta toisaalta asian tuntijaselvityksissä ja perusteluissa on käynyt ilmi, että tämäkin kompleksi on vältettävissä, sillä tässä tapauksessa valtio, joka on ensisijainen lainanantaja, välittämättä siitä, millä tavalla laina ohjautuu saajalle, voi kyllä yksipuolisesti muuttaa lainan saajan kannalta ehtoja sopivammiksi. Näin ollen tämäkään ei ole tarpeen. (Ed. Louekoski: Ja muuttaa kanssa!) — Ja jopa muuttaa.

Meillä on velkasaneerauslainsäädäntö, josta on kokemuksia vasta neljän kuukauden ajalta. On jollakin tavalla aika outoa, että tämän lainsäädännön suomia mahdollisuuksia ei ole haluttu erityisesti koetella maatilatalouteen. Minä itse asiassa luulen, että kyllä on koeteltu, mutta on huomattu, että on mahdollisuuksia, joilla voitaisiin muuttaa järjestelmää erään ryhmän kannalta vielä edullisempaan suuntaan.

Ja tässähän se näkyy: Tämä muuttaa takaaajan roolin suomalaisessa velkajärjestelmässä sellaiseksi, että suorastaan hirvittää. Nimittäin näin nämä toimet kääntyvät takaaajan hyväksi. (Ed. S-L. Anttila: Valtion on takaaaja!) Jokainen tietää, että valtio on takaaaja jokaisessa tapauksessa, koska ymmärtääkseni valtio maksaa. Vai löytääkö ed. S-L. Anttila rahat vieraalta planeetalta? Minä luulen, että tuskin tällaista tapahtuu. — Joka ottaa taatakseen, ottaa maksaakseen, on lainaprosessin eräs keskeinen asia, ja on syytä muistaa, että yksityishenkilöiden velkasaneerauksen yhteydessä yhtä lailla kuin yritysten velkasaneerausten yhteydessä takaaajat ovat yhä edelleen takausvastuussa, kuitenkin tietysti siten, että takaaajat, mikäli ovat joutuneet kohtuuttomaan tilanteeseen, mitä valitettavan usein on tapahtunut, voivat osaltaan hakea velkasaneerausta kohdalleen. Mutta tässä tapauksessa on mahdollista takaaajan päästä kokonaan vapaaksi, ja tässä mielessä tämä laki eriarvoistaa suomalaiset pahasti. Minusta suomalainen maatalous on kyllä arvokkaampaa kuin tämän kaltaisen kikkailun hyväksi käyttäminen, ja mielestäni tällä loukataan maatalouden harjoittajia.

Toisaalta erityisen mielenkiintoiseksi asian tekee se voisiko sanoa hyväuskoisuus, jolla valiokunnan enemmistö on tähän asiaan suhtautunut siltä osin, että tässähän lähdetään liikkeelle siitä, että vapaaehtoisen maatilatalouden velkasaneerauksen edellytykset ja sisältö määriteltäisiin tarkemmin asetuksessa. Kun muiden velkasaneerauslakien kohdalla on käyty hirmuista kädenväntöä siitä, että velkasaneerauksen reunaehdot olisivat mahdollisimman tarkoin säänneltyt itse lakitekstissä, niin tässä tapauksessa lähdetään liikkeelle siitä, että ministeriö asetuksella voi määritellä tämän tilanteen kannaltansa ja epäilemättä saajan kannalta mahdollisimman joustavaksi. Kun valiokunta vielä lisää käyttöpääomarahoitumahdollisuuden tähän prosessiin, hurauttaa kyllä, voisiko sanoa, suunnitelma yli kaiken ymmärryksen.

Herra puhemies! Mielestäni tämä on osoitus sen kaltaisesta lainsäädännöstä, jota suomalaisen yhteiskuntaan ei pitäisi tarjota yksinomaan siitä syystä, että tämä yritys on häpeämätön toimenpide, toimenpide, joka ensin tuntui taskuvarkaudelta, mutta alkaa vaikuttaa miltei ryöstöltä. Minä pidän vahingollisena sitä, että tämän kaltaista toimintaa harjoitetaan tilanteessa, jossa ihmisillä on todellista ahdistusta ja jossa he odottavat yhteiskunnan löytävän asialliset keinot heidän ongelmiansa ratkaisuun. Minä en voi välttyä siltä käsitykseltä, että siinä, missä troijan puuhevonon on jo mädäntynyt, on MTK:n vastaava polle yhä edelleen voimissaan valmiina mitä ihmeellisimpiin toimiin.

Ed. Nordman merkitään läsnä olevaksi.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Aika hämmentyneenä olen kuunnellut tätä keskustelua sikäli, että kun esitys hallituksesta lähti, se ei ollutkaan likikään tällainen. Alkuperäinen esitys toki aikanaan oli vähintään saman tyyppinen, mutta sieltä onnistuttiin sentään kohtuuden nimessä putsamaan pois sellaiset asiat — lähinnä suhdannelaina ilmeisesti, samoin kuin käyttöpääomarahojusjärjestelmä nyt tänne on luotu — jotka on katsottiin kohtuuttomiksi yhdelle elinkeinon haaralle. Sinne tehtiin monia muitakin korjauksia. Kuulen täällä ensimmäisen kerran, että tällaisia muutoksia on tehty. Minusta tämä menettely ei ole ollut lain käsittelyssä korrekti. Kyllä näistä asioista, kun

on varsin mittavista taloudellisista asioista ja arvoista kyse, olisi mielestäni kohtuullista informoida, mitä se valtiontalouteen tulee merkitsemään jatkossa.

Tässähän siirretään ilmeisesti Makeran piiriin erinäköisiä toimenpiteitä, mikä johtaa siihen, että Makera tyhjenee käytännössä, ainakin sen pelivara supistuu oleellisesti sellaisia tehtäviä ajatellen, joihin aikanaan tullaan hakemaan muuta kautta budjettirahoitusta maatalouden asioiden hoitamiseksi.

Minusta on valitettavaa, että menettely on todella ollut tällainen, että ei taas valtion rahasta kukaan näytä välittävän pennin vertaa.

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puuttumatta enempää ed. Saarion värikkäisiin sanakäänteisiin haluan muuttamaan yksityiskohtaan ottaa kantaa.

Hän totesi, että tämä laki on rahastusautomaatti. Minun ymmärryksen mukaan tällaista toteamusta ei voi millään tosiseikalla perustella. Täytyy myöskin ottaa huomioon se, että kun lain perusteluissa puhutaan maatalouden kokonaisvarallisuudesta, niin sehän on tosiseikka, että maatalous on ollut kautta aikain kokonaisvarallisuudeltaan varsin hyvä elinkeino, mutta sen tuotto on aina ollut pieni. Tästä johtuen, kun joudutaan sukupolvenvaihdos tekemään aina parin — kolmenkymmenen vuoden välein, on maatalous pikkuhiljaa velkaantunut tuottoon nähden aivan liian paljon. Tämän lain tarkoituksena nimenomaan on hoitaa tätä ylivelkaantuneisuutta.

Ed. Saario totesi myöskin, että maataloutta on rakennettu yhteiskunnan tuen jatkuvan kasvun varaan. En minä ole huomannut käytännössä tällaista esiintyvän. Pikemminkin maatalous on viime vuosina joutunut kokemaan huomattavaa tulon vähennystä ja kannattavuuden alenusta. Tämä on se toinen syy, miksi tätä lakia tarvitaan.

Hän viittasi myöskin kiintiö- ja lupajärjestelmiin, jotka ovat estäneet yritysten kasvun. Se on aivan totta. Totta kai rakennekehitys on estynyt. Mutta sen syynä on ollut se suuri ylituotanto, joka meillä on, ja tästä johtuen on ollut pakko rajoittaa myöskin tilakohtaisesti maataloustuotannon määrää.

Kokonaisuutena totean, että tämä laki tasa-arvoistaa eri väestöpiirit. Se on välttämätön vielä pahemman katastrofin välttämiseksi.

Ministeri Viinaselle totean, että tämän lain avulla voidaan Makera pelastaa.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On poikkeuksellista, että voi niin täysin yhtyä tähän rahastusautomaattiajatuksen, kuin nyt voin yhtyä ed. Saarion puheenvuoroon. Näin asia juuri on. Maatilatalouden kehittämisrahasto on sellainen rahasto, joka automaattisesti täydennetään tavalla taikka toisella. Tämän tietävät ed. Järvilahti ja valiokunnan puheenjohtaja yhtä hyvin kuin valtiovarainministerikin oikein hyvin. On hyvin vähän sellaisia pidäkkeitä, mitkä estäisivät tämän automaatin pyörittämisen.

Kun tässä puhutaan siitä, että maatalous on ylivelkaantunut, näin valitettavasti on. Mutta mistä se ylivelkaantuminen johtuu? Se johtuu maatalouden sisäisistä järjestelyistä. Eihän maatalousmaata saa ostaa kuin maatilatalouden harjoittaja. Se on sellainen sisäinen ympyrä, joka pyörii niin kuin oravanpyörä. Siitä se johtuu. Siellä ei ole sisäisiä pidäkkeitä. Kannattaisi vähän kiinnittää huomiota siihenkin.

Sitten kun puhutaan tasa-arvoisuudesta, mitä tasa-arvoa se on, että yhdelle pienelle ryhmälle luodaan erillinen neuvontajärjestelmä, jonka pääasiana ei olekaan saneerausneuvonta ja siitä huolehtiminen vaan ylimitoitettu neuvontajärjestelmän ylläpitäminen muiden tehtävien puuteessa? Sehän tässä on takana.

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Osaltani haluan myös kommentoida ed. Saarion esittämää rahastusautomaattia. Hän sekä itseään että toisia yrittää pettää sillä, että tällä järjestelmällä ollaan luomassa jotakin automaattia, joka loppujen lopuksi kuitenkin antaa mahdollisuuden vain hyvin harvalle tilalle.

Ed. Louekoskelle totean, että joka tilan osalta, joka haluaa päästä tämän vapaaehtoisen järjestelmän piiriin, edellytetään kuitenkin ns. jatkuvaa kannattavuutta. Kun tiedetään, että kannattavuus kuitenkin ulottuu vain hyvin harvoille tiloille, niin jokainen voi hyvin ymmärtää, että hyvin harvat tilat pääsevät tästä osallisiksi. Turha nyt on luoda odotuksia ja sen kaltaista asennetta, että tällä kovin merkittävästi voidaan parantaa maatalouden asemaa, puhumattakaan että tällä voidaan maatalouteen olla siirtämässä rahaa. Tämä tulee koskemaan hyvin valikoituja, harvoja tiloja. Sen tähden minusta tässäkin keskustelussa on syytä olla hyvin, hyvin pidättyväinen.

Lakiin liittyy yksi merkittävä asia, jossa yrityskoon nimikkeestä poistuvat hehtaari- ja eläinmäärät, mikä osaltaan mahdollistaa sen, että

sellaiset maatalousyrittäjät, joilla ei välttämättä ole peltoa, voivat päästä jatkossa maaseutuelinkeinolain piiriin ja sitä mukaa nauttimaan niistä eduista, joita laki pitää sisällään.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainministeri Viinaselä toteaisi, että 18 a §:ssä annetaan mahdollisuus, jos hallitus niin harkitsee. Emme ole rikkoneet pelisääntöjä vaan luoneet sinne pykälän, koska valiokunnassa pidettiin hyvin tärkeänä, että tämän tyyppinen järjestelymahdollisuus maatilojen käyttöpääomallain osalta olisi olemassa. Mutta sen käyttöönnotosta, niin kuin pykälässä sanotaan, päätetään valtioneuvoston tasolla.

Toiseksi olemme poistaneet täältä kolme sanaa: "itsestä riippumattomista syistä", aivan kuten yrityssaneerauslaissakin, siellä ei näitä sanoja ole.

Arvoisa valtiovarainministeri, yrityssaneerausohjelmassa eletyn saneerausohjelman jälkeen velkojat luopuvat saatavistaan. Eikö valtion kohdalla maataloudessa pitäisi olla juuri samoin? Järjestelmä tässä pykälöitynä tähtää ihan samaan. Eli kysymys on siitä, että kun on saneerausohjelma eletty ja sitä noudatettu, sen jälkeen aivan kuten yksityishenkilön ja yrityksen velkasaneerausohjelmassa velkojat luopuvat olemassa olevista veloista. Tämä järjestely sisältyy tähän, ja se minusta on yhdenvertaisuuskysymys jos mikä. Nyt voimassa olevassa laissa on se akordimahdollisuus.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Silloin, kun lakia valtioneuvostossa käsiteltiin, niin kuin äsken sanoin, siitä poistettiin muut elementit, mitä sitten valiokuntakäsittelyssä on lisätty. Me suostuimme muuttamaan sen varsin yksituumaisesti tällaiseksi hallituksen esitykseksi, mikä täällä on ollut esittelyssä ja käsittelyssä. Jos olisi ollut tiedossa, että se tulaa asetuksella hoitamaan — käytännössä jokainen tietää, että tullaan asetuksella hoitamaan — en minä olisi suostunut missään vaiheessa lainsäädännön tänne tuomiseen muuten kuin niillä poistoilla, mitkä me aikanaan sovimme. Kun tässä on selkeä tarkoitus väistää aikaisempi päätös, niin minusta se ei ole oikein korrektia menettelyä.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kuuntelen tätä keskustelua hämmennyneenä, erityisesti ministeri Viinase-

puheenvuoroa suorastaan pöyristyneenä. Kun viikonlopun aikana laki kirjoitettiin valiokuntatyöskentelyn ulkopuolella uudestaan ja se maanantaina tuli valiokuntaan, kysyin valiokunnan puheenjohtajalta, onko näistä muutoksista oltu yhteydessä valtiovarainministeriöön. Sain vastaukseksi nyökkäyksen, että kyllä on oltu. Ei oppositiopuolueen edustajan tehtävänä ole vahdita, miten hallituspuolueiden sisäinen yhteistyö ja normaalit menettelyt käyvät, mutta kyllä tämä antaa tietysti aikamoista epäluottamuksen ilmapiiiriä maa- ja metsätalousvaliokunnan tulevaan työskentelyyn.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun totesin maatalouden ylivelkaantumisen, niin sehän johtuu tietysti maatalouden omista odotuksista yhteiskunnan kasvavaa tukkea kohtaan. Kun yhteiskunta ei kyennyt enää tätä maatalouden odotusta täyttämään, se merkitsi sitä, että maatalous oli ehtinyt tehdä sellaisia investointitoimia, jotka eivät enää sitä elätä uusina aikoina.

Herra puhemies! En todella toivo, että maatilat joutuisivat vasaran alle, mutten myöskään halua nähdä sellaisen järjestelmän syntyvän, jossa veronmaksajien varoilla estettäisiin muutokset, mikä tässä tapauksessa merkitsee sitä, että panttina oleva maa saa ikään kuin jatkoaikaa ja pääsee jälleen kapitalisoitumaan ja odottamaan hetkeä, jolloin sen realisointiarvo ei olisi samanlainen kuin nyt. Tämä osaltaan liittyy siihen järjestelmään, jolla varsin hermeettisesti suljetaan muut yhteiskuntapiirit maanomistuksesta kokonaan pois, asia, johon maatalousministeri ei monista pyynnöistä huolimatta ole tahtonut kiinnittää huomiota, asia, joka faktisesti merkitsee sitä, että maatalous tulee kärsimään veren vähydestä, koska uusia varoja maatilatalouteen ei näin voi kanavoitua kuin yhteiskunnan kautta. Siinä ei ole mitään järkeä, se ei ole maatalouden kannalta viisasta.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edelleen valiokunnan tekemiä outouksia on 29 a §:ssä, jossa on kysymys valtion lainojen vapaaehtoisesta velkajärjestelystä: On lisätty lyhennysmahdollisuus eli maksuvapautus, eli valtio luopuisi saatavistaan aivan riippumatta siitä, mitä muut velkojat tekevät. Yrityssaneerausohjelmassa ja yksityishenkilöiden velkasaneerausohjelmassa kohdellaan velkojia tasapuolisesti. Tässä valtio, veronmaksajat, luopuisi muiden velanantajien hyväksi omista saatavistaan. Vastaavas-

ti takaajat voidaan vapauttaa. Sitäkään mahdollisuutta ei muita kansalaisia koskevilla velkajärjestelylaeissa ole. Eli tämä on ainoita laatuista.

Jos tällaisella mallilla säädetään kuin on valiokunnan ehdottamassa muodossa tarkoitus, kyllä tämä pitäisi perustuslakivaliokuntaan laittaa lausunnolle, voidaanko kansalaisten yhdenvertaisuuden suojaa tulkita niin, että yksi kansalaisryhmä, yksi yrittäjäryhmä, otetaan täysin toisenlaisen kohtelun piiriin kuin muut nimenomaan valtion rahoja ajatellen. Jos vastaavasti asuntoluotot, jotka valtio on antanut, otettaisiin samanlaisen kohtelun piiriin, sitten ehkä voitaisiin ed. S-L. Anttilan mainitsemia argumentteja pitää kestävinä.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Iivari sanoi kysyneensä, onko oltu yhteydessä valtiovarainministeriöön. Minäkin aikanaan valtiovarainministeriössä olin töissä. Siellä on varmaan monta sataa ihmistä, mutta minusta olisi pitänyt kysyä, onko oltu yhteydessä valtiovarainministeriin. Vahtimestari ja lähetti ovat myös valtiovarainministeriössä. Voidaan vain viitata siihen, että joku on soittanut jollekin pyhäaikaan, kun on valvomossa ollut. Minusta ministeri ratkaisee. Se on päällikkövirasto. Ei kannata kysyä muilta, vaan pitää täsmällinen olla. Helposti tulee nyökytettyä. Joku on soittanut johonkin vain. Minusta ministeri ratkaisee eikä ministeriön henkilökunta.

Minusta ed. Koskisen ehdotus äsken oli hyvä. Asia pitäisi viedä perustukseen. Kun niillä ei muuta työtä siellä olekaan, niin voisivat kesällä tutkia tätä asiaa. Jos se oli ehdotus, niin minä kannatan sitä, että perustuslakivaliokunta tutkisi tämän asian.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Ed. Suhoselle toteaisin, että ehkä juuri siitä syystä minulle ei ole soitettukaan. Vastaukseni olisi ollut tiedossa.

Ed. P e r h o - S a n t a l a : Arvoisa puhemies! Tämän lain sisältö ja valiokuntakäsittely on tullut täällä jo varsin perusteellisesti esitellyksi. Kuitenkin haluan aluksi todeta vielä sen, että paineet tämän lakimuutoksen aikaansaamiseksi ovat lähteneet elävästä elämästä, siitä ahdingosta, johon monet tilat ovat ilman omaa syytään hyvin lyhyellä varoitusaajalla joutuneet.

Ed. Saario totesi, että ylivelkaantuminen on johtunut siitä, että tilat ovat laskeneet odotuksensa ylimoitettun maataloustuen varaan. Väite

on mielestäni kohtuuton, koska viljelijäväestön tulotaso hyvin lyhyellä ajalla on merkittävästi alentunut monen eri ratkaisun johdosta, joita me täällä salissa olemme hyväksyneet. Tätä taustaa vasten nyt käsittelyssä oleva lainmuutos on välttämätön.

Muutoksen merkitys on juuri siinä, että se saattaa kaikkien maatalouden harjoittajien ulottuville velkasaneerauksen, jota sen paremmin laki yritysten kuin yksityisten henkilöiden velkasaneerauksestaakaan ei tee, koska ne koskevat vain luoton välittömän myöntäjän ja luoton saajan välistä velkasuhdetta. Kynnyksenä muiden saneerauslakien osalta on ollut tuomioistuinkäsittelyn kalleus, ja sen lopputuloksen epävarmuus lisäksi on monessa tapauksessa estänyt saneeraukseen hakeutumisen. Tämä nyt esitetty menettely on organisatorisesti kevyempi ja taloudellisempi ratkaisu. Se antaa maatalouden erityisasiantuntijoille mahdollisuuden vaikuttaa juuri siihen, mikä tässä yhteydessä on tärkeitä, eli siihen, millaisia tiloja ja miten saneerataan. Eli näillä tahoilla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa elinkelpoisten tilojen jäämiseen tuotantoon.

Tilat ovat joutuneet suuriin taloudellisiin vaikeuksiin täällä jo mainituista syistä: kesannointivelvoitteen kasvusta johtuen, markkinointimaksuista johtuen, koron nousuista johtuen, lannoiteveroista johtuen jne., mukaan liittäen vielä yleiset talouspolitiikassa tapahtuneet muutokset, mm. verotuksen kiristyminen. Tilanne on se, että maatilojen joutuessa vasaran alle se tuo yhteiskunnalle kustannuksia, aivan samalla tavoin kuin monissa eri yhteyksissä on todettu konkursien ja työttömyyden niitä aiheuttavan. Mielestäni tämä kysymys on nähtävä myös tässä laajemmassa yhteydessä. On viisasta saattaa elinkelpoiset tilat mm. tämän lain avulla laman yli. Näen myös tärkeänä sen näkökohdan, että elinkelpoiset tilat jäävät henkiin kansainvälisen kilpailun lisääntyessä. Tähän vaikuttaa myös lakiesitykseen sisältyvä yritysten enimmäiskokovaatimuksesta luopuminen.

Täällä on arvosteltu sitä, että maa- ja metsätalousvaliokunta on lisännyt esitykseen mahdollisuuden myös käyttöpääomailainoihin. Tämä on mielestäni perusteltua siitä syystä, että kaikilla vaikeuksissa olevilla tiloilla ei ole valtion lainoitusta ja nämä ovat tiloja, jotka takavuosina noudatettujen sovellutusohjeiden vuoksi ovat esimerkiksi sukupolvenvaihdoissa joutuneet turvautumaan ns. kovanrahan lainoihin. Tämä valiokunnan tekemä muutos on perusteltu ni-

menomaan niin maatalouden rakenteen kuin sisäisen oikeudenmukaisuuden suhteen.

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Perho-Santalan puheenvuoroon yhtyen, mutta hiukan sitä selventäen, haluan todeta sen, että meillä on lukuisa joukko maataloita, jotka eivät ole koskaan saaneet valtion lainoja taikka valtion korkotukilainoja. On ollut kyseessä joko niin suuri tila, että se ei ole mahtunut aikanaan näiden säännösten piiriin, tai sitten ehkä vielä yleisempi tapaus on ollut se, että tilalla on ollut jompikumpi tai molemmat aviopuolisot muualla työssä ja tilan sivutulot ovat ylittäneet ne rajat, jotka maataloushallinto on asettanut. (Ed. Halonen: Edustaja puhuu kokemuksesta!) — Ed. Haloselle voin tässä sivussa todeta, että tästä voimme keskustella kahvilassa. Ehkä se sopii sinne paremmin kuin tähän arvokkaaseen saliin.

Toisin sanoen valiokunnan tekemä muutos lakiesitykseen on mielestäni erittäin perusteltu ja välttämätön ja myöskin tekee sen oikeudenmukaisemmaksi kuin hallituksen alkuperäinen esitys oli.

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on tullutkin jo useaan otteeseen ilmi, käsiteltävänä oleva laki maaseutuelinkeinolain muuttamisesta eli maatalojen velkasaneerauslaki kuuluu valitettavasti sarjaan ”ostetaan sika säkissä”.

Itse lakiesitys on valmisteltu suurella kiireellä, kuten myös valiokunnan puheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila myönsi. Sen soveltamisen ja vaikutuksen arvioinnin kannalta olennainen asetus ei ole ollut valiokunnan käytössä, vaikka lähes kaikki asiantuntijat sanoivat, että asetus on se, joka ratkaisee lain vaikutukset. Viime hetken muutokset hallituksen esitykseen tehtiin, kuten jo tulin sanoneeksi, viime viikonloppuna valiokunnan työskentelyn ulkopuolella.

Kaiken kaikkiaan tämän sekä taloudellisilta vaikutuksiltaan että kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta merkittävän lakiesityksen käsittely ei vastaa edes lainsäätäjän oikeusturvaa. Kovan kiireen vuoksi ei ollut mahdollista esimerkiksi pyytää lausuntoja muut velkasaneerailait valmistelleelta lakivaliokunnalta tai pankkitukea käsitelleeltä talousvaliokunnalta.

Käytäntö, jonka mukaan maatalousyrittäjiä koskeva lainsäädäntö on irrotettu omaksi sarakkeekseen mm. maatalousyrittäjien sosiaaliturvan ja nyt velkasaneerauksen osalta, ei ole kestävä. Se heikentää kansalaisten luottamusta

lainsäätäjien kykyyn kohdella eri väestöryhmiä tasavertaisesti sekä lisää tarpeettomastikin vastakkainasettelua eri kansalaisryhmien välillä.

Osa maatalousyrittäjistä on jo nyt yritysten velkasaneerausta koskevan lainsäädännön piirissä. Myös yksityishenkilöiden velkasaneerausjärjestelmät saattavat joissakin tapauksissa koskea maatalousyrittäjiä, ainakin jos hän on lopettamassa elinkeinotoimintaansa, aivan samoin kuin velkasaneerauksen piirissä on asunovelkaisia, jotka ovat jo menettäneet oman asunonsa. Maaseutuelinkeinolain muutosesityksen perusteluissa todetaankin: ”Maatalouden halpakorkoisia luottoja saanut henkilö saattaa päästä olosuhteista riippuen osalliseksi näistä järjestelmistä myös valtion lainojen ja saatavien osalta.” Oikeusministeri Pokka minun mielestäni täällä tunnusti, että hänen käsityksensä mukaan ei olisi tarvittu erillistä maatalouden velkasaneerauslakia. Kannattaa ehkä myös keskustapuolueen ja kokoomuksen maataloussiiven piirissä miettiä, mitä arvelevat nyt nämä maatalousyrittäjät, jotka ovat jo etsittyneet yrityksen velkasaneerailain piiriin tietämättä, että tällainen toinen mahdollisuus on tulossa.

Maaseutuelinkeinolain muutosta perustellaan velkasaneerauslakien ja voimassa olevan maaseutuelinkeinolain ristiriitaisuudella. Mutta niin kuin täällä on tullut jo useaan otteeseen ilmi, lakiesityksellä, joka nyt on eduskunnan käsittelyssä, ei tyydytä poistamaan niitä ristiriitaisuuksia vaan tehdään maataloudelle täysin oma velkajärjestelylaki.

Maatalouden velkasaneerauslaki poikkeaa yksityisten ja yritysten velkasaneerauksesta mm. siinä, että se tehdään vapaaehtoisesti sovintomennettelyn kautta. Tuomioistuimenmenettely arvioidaan tässä yhteydessä liian kalliiksi ja hitaaksi. Myös takaajien asema on erilainen. Maaseutuelinkeinolain muutoksella vapaaehtoiset velkajärjestelyt tulevat takaajan, myös muun velasta vastuussa olevan tai vakuuden asettaneen kolmannen henkilön hyväksi. Ei ole kysymys, puheenjohtaja Anttila, suinkaan siitä, että valtio on takaajana, vaan tämä ulottaa kyllä vaikutuksensa aika laajalle tai itse asiassa aika pieneen piiriin.

Hallituksen esitys maatalouden vapaaehtoisesta velkajärjestelystä sisälsi velan takaisinmaksun pidentämisen, maksuvapautuksen myöntämisen koron osalta ja koron alentamisen. Sen lisäksi valiokunnan enemmistö lisäsi lakiin akordimenettelyn sekä mahdollisuuden käyttöpääomallain saamiseen. Niin ikään la-

kiesityksestä poistettiin velkasaneerauksen edellytyksenä ollut määritelmä, jonka mukaan vaikeuksiin on jouduttu itsestä riippumattomista syistä.

Eräs omituisuus tässä on, että velkasaneeraukseen perustuen maaseutukeskuksille ehdotetaan 7,5 miljoonan markan määrärahaa. Näin neuvontajärjestöiltä nyt voimassa olevassa tulo- ja menoarviossa vähennetty 10 miljoonan markan summa palautetaan lähes kokonaan. Kuitenkin valiokunnan kuulema asiantuntija totesi, että velkaneuvontaan tarvitaan aivan omaa erityistä asiantuntemusta ja neuvonta tulee järjestää kuntien toimesta. Tarvitaan juristeja, joilla on oma erityisosaamisensa. Agronomin koulutus ei riitä. Kun pyysimme luettelon niistä henkilöistä, jotka suorittavat neuvontajärjestöissä velkaneuvontaa, siellä oli todella iso rivi agronomeja, joiden tehtäviin toki kuuluu joka tapauksessa tilojen kannattavuuslaskelmien tekeminen. Ammattitaidosta tietysti voi olla eri mieltä, kun katsotaan seurauksia.

MTK:n asiantuntijalausunnossa valiokunnalle todetaan, että yrityssaneerauslain ja yksityisen henkilön velkajärjestelylain maaseutuelinkeinolakiin aiheuttamat muutostarpeet liittyvät ensisijaisesti rahalaitosten ja valtion suhteiden järjestämiseen. Valiokunnan keskustelussa tuli esiin myös käsitys, että pankkitukilain käsittelyn yhteydessä talousvaliokunnassa olisi todettu, että osa pankkituesta hoidettaisiin tulevan maatalouden velkasaneerauksen yhteydessä. Koska valtaosa maatalouden lainoista kuuluu yhden pankkiryhmän reviiiriin, nousee mieleen kysymyksiä pankkituen järjestämisen malleista, näiden mallien julkisuudesta ja niiden vaikutuksesta pankkien väliseen kilpailuun, oli kysymyksessä sitten taloudellinen kilpailu tai kilpailu imagosta.

Tämän salin keskustelu on osoittanut hyvin selkeästi sen, miksi sosialidemokraatit tulevat kolmannessa käsittelyssä esittämään tämän lain hylkäämistä.

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta vain ed. Iivarin puheenvuorosta kohdan, jossa hän vertasi agronomeja ja juristeja velkaneuvontahenkilöinä. Totean lyhyesti sen, että agronomien koulutukseen kuuluu erittäin paljon talouteen liittyvää koulutusta, jota taas juristeilla ei tietääkseni ole, eli tässä asiassa olen kyllä ehdottomasti ja omasta mielestäni perustellusti toista mieltä kuin ed. Iivari.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ota omaan piikkiini juristien ja agronomien ammattitaidon arviointia velkasaneerauksen yhteydessä. Viittaan siihen, mitä Kuntaliiton asiantuntija sanoi velkasaneerauksen järjestämisestä: ”Hyväntahtoinen harrastelu aiheuttaa jo nykyisessä tilanteessa useassa tapauksessa vahingon.” Totta kai agronomeilla on oma tehtävänsä tässä prosessissa, mutta varsinkin velkasaneerausneuvonta kuuluu asiantuntijoille.

Ed. Rehn O. merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta koko lain valiokuntakäsittelyssä on ollut ilmiselvästi ongelmana se, että tässä on kuitenkin aika lailla sellaisia intressipiirejä tämän pöydän ympärillä ollut asiaa tekemässä, että se ei ole välttämättä edesauttanut sitä, että olisi kyetty tasapuolisesti arvioimaan eri väestöryhmien mahdollisuuksia selviytyä velkojensa kanssa. Se on erittäin valitettava asia.

Ed. Iivarikin viittasi siihen, että meillä ei ollut käytössä valtiovarainministeriön lausuntoa, ei lakivaliokunnan, ei talousvaliokunnan lausuntoa ja asetus puuttuu edelleenkin, kun me olemme jo asiaa käsittelemässä ensimmäisessä käsittelyssä isossa salissa. Me emme kykene arvioimaan, millaiset vaikutukset valtiontaloudelle tästä laista syntyy. On mielestäni kohtuutonta, että kansanedustajat pannaan tämä laki hyväksymään tältä osin, kun ei ole mitään näkemyksiä siitä, mihin tämä johtaa.

Sen lisäksi haluaisin todeta sen, että 7,5 miljoonaa markkaa hukataan näille maaseutukeskuksille käyttöön niille agronomeille, jotka ovat tähän mennessä neuvoneet näitä maatiloja ottamaan lainoja. Nyt heidät sitten puolestaan pelastetaan tällä rahalla ikään kuin pelastamaan näitä maatiloja kuiville. Minusta sekin on varsin eriskummallista.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lahikainen pohdiskeli, miten tässä valtiolle tulee rahoineen käymään. Minä epäilisin, että valtion rahoja loppusaldo-

na tulee säästymään tällä operaatiolla vallan paljon.

Toisekseen kun ed. Lahikainen epäili sitä, että agronomit eivät pysty oppimaan mitään, niin heitä kolmisenkymmentä vuotta opettaneena olen tullut siihen tulokseen, että se on aika oppivaista porukkaa. Sillä pohjakoulutuksella oppii vaikka velkasaneerauksen.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroissa on jo tullut jonkin verran otettua esille niitä kysymyksiä, joita alkuperäiseen puheenvuorooni ajattelin, mutta muutama yhteenvedo mielestäni on kyllä aiheellinen, jotta pystyisi hahmottamaan, mistä ainakin nyt näin yleisen järjestelmän näköpiiristä katsottuna on kyse.

Silloin kun yleistä velkajärjestelylainsäädäntöä tehtiin, niin sehän oli iso projekti, joka jouduttiin ajamaan läpi hyvin lyhyessä ajassa. Siinä esiintyi myös epäilyksiä, onko se oikea tapa tehdä, koska kansainvälisesti ottaen oikea tapa on ollut se, että ensin lähdetään vapaaehtoiseen velkaneuvontaan, sitten lähdetään sopimiseen, ja jos näitten kautta ei tule tulosta, niin sitten mennään tuomioistuintiehen.

Syksyllä, kun koetettiin näitä kansainvälisen järjestelmän piirteitä saada meille, todettiin, että on niin kauhea kiire, että pitää saada tuomioistuinjärjestelmä käyntiin jo tämän vuoden puolella. Silloin me aivan vanhanaikaisessa konsensus-hengessä — ja kun sanon ”me”, tarkoitan oppositiota — lähdimme mukaan tekemään tästä paketista sellaista, että sillä voitaisiin hallituksen toivomassa aikataulussa lähteä liikkeelle ottaen huomioon se, että sekä yksityisten henkilöiden että yritysten osalta taloudellinen tilanne oli kaaosmainen ja toisaalta myös se kriisi, mikä oli pankkimaaailmassa, oli niskan päällä.

Tässä yhteydessä toivoimme ja loppuvaiheessa myös vaadimme sitä, että olisi otettu nämä pehmeämmät keinot jo tämän yleisen järjestelmän puolella huomioon, mutta näin ei käynyt missään nimessä. Se ei ollut mahdollista. Jää vain kysymään, kuinka paljon rahaa olisi säästetty kaikkien, myös maatalousyrittäjien, puolella, jos olisi annettu myöten silloin tässä kunnallisessa velkaneuvonnassa. Sinne olisi voinut saada aivan tasaveroiseen asemaan niin agronomit, juristit kuin nyt käytetyt marttajärjestötkin. Sanon tämän täydellä kunnioituksella näitä järjestöjä kohtaan. Nimittäin heidän niskoilleen jätettiin yleinen velkaneuvonta. Katsottiin, että näppärät naiset kyllä selviävät pienellä koulutuksel-

la, vaikka kysymys olisi isoista veloista. Nimitäin, hyvät kollegat ja arvoisa puhemies, eihän kyse ole myöskään yleisen järjestelmän puolella siitä, että tämä olisi jotain nappikauppaa, vaan kyse on myös siellä erittäin suurista veloista, yksityisen henkilön kohdallakin mittavista, mutta yritysten velkasaneerausten osalta, niin kuin olemme julkisuudessa saaneet tietää, kysymys on erittäin suurta taloudellista ja juridista tietoa vaativasta tehtävästä, joka nyt on ollut kaatamassa tuomioistuinten syliin.

Mitä tulee esillä olevan lisäpaketin osuuteen, minun mielestäni oli hyvin mielenkiintoista kuulla, että ministeri Pokka oli antaessaan meille tämän yleisen järjestelmän ollut oman käsityksensä mukaan siinä luulossa, että mitään erityislainsäädäntöä ei tarvita. Me kuulimme asiantuntijat, ja meille vahvistettiin, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää eräisiin erityiskohtiin. Olen täällä sanonut jo sen hallituksen esityksen lähetekeskustelussa, että maatalousyrittäjät olivat yksi näistä ryhmistä.

En siis ole vastaan sitä, että maatalousyrittäjiä katsottaisiin erikseen, niin kuin tarkoituksena on minun käsittääkseni myös katsoa eräitä muita erityiskysymyksiä kuten takausta, myös velallisen asuntokysymystä ja eräitä muita, jotka nousivat yleisen järjestelmän käsittelyn yhteydessä esiin, mutta joihin ei löydetty lopullista ratkaisua.

Nyt kuitenkin jää kysymään, minkälainen sika säkissä on myyty, kun on tehty tämä maatalouden erityisjärjestely. Senhän pitäisi olla osa yleistä järjestelmää, ja kuitenkin täällä on useissa puheenvuoroissa tuotu esille, kuinka paljon täällä on poikkeuksia koskien neuvontajärjestelmää, poiketen myös siitä, mitä velalliselta itseltään edellytetään, poiketen siitä, mikä on valtion suhtautuminen, poiketen siitä, mikä on takaaajan asema, ja viime kädessä jopa siitä, mikä on erilaisten pankkiryhmittymien asema ottaen kaikki nämä vaikutukset huomioon.

Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, minulle tulee kyllä mieleen, että pieni tuumaustauko voisi nyt olla paikallaan. Kovalla kiireellä syntyy huonoa jälkeä. Me lainsäätäjät joudumme usein työtä tekemään kuitenkin paineessa. Nyt kun tätä valiokunnan maataloutta koskevaa erityisjärjestelmää on täällä isossa salissa selvitetty, niin ainakin minulle on vahvistunut se käsitys, että pieni tuumaustauko ei olisi pahaksi myöskään hallituksen puolella erityisesti, jos ajattelee, minkälainen asema tulee olemaan asetuksella, joka liittyy tähän esitykseen, ja mitä se tulee

tuomaan esille syksyn tilanteessa, jossa yleiseen velkasaneerausjärjestelmään tullaan kokoamaan tämä yhteisesti sovittu paketti uudistuksista.

Haluan vain itse mielessäni miettiä, miltä tuntuu käsitellä sitä oikeusministeriön vetämää yhteenvedopakettia syksyllä eduskunnassa, kun tässä välissä olemme hyväksyneet yhtä erityisryhmää varten huomattavasti edullisemman järjestelmän, joka vie rahaa enemmän kuin yleinen järjestelmä yhteensä. Ihmettelen, jos syksyllä pystymme kertomaan kansalaisille, että heitä kohdellaan samanarvoisesti, jos me emme etene myös heidän osaltaan saman tyyppiseen järjestelmään.

Haluan vain muistuttaa, että se syy, minkä takia yritysten velkasaneeraukseen lähdettiin, oli nimenomaisesti myös tavoite säilyttää työpaikkoja, säilyttää tässä mielessä yhteiskunnassa toimintakykyisiä yksiköitä ja säästää pitkällä tähtäimellä. Tässä mielessä maatalousyrittäjät ja muut yrittäjät ovat ihan samanlaisessa asemassa. Mutta täällä tänään käyty ajatustenvaihto antaa ainakin minulle pieniä toiveita sen suhteen, että hallitus kokonaisuudessaan ehkä olisi kiinnostu-

nut siitä, miten tässä niukkuuden ajassa voidaan käsillä olevia resursseja jakaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 7) ja 8) asia.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.05.

Täysistunto lopetetaan kello 15.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

